

דף העשרה לשיעורי

הדף היומיומי ש"ע"י

יהודי של ש"ס

מצדיקי הרבים

איחוד שיעורי התורה בישראל

לקבלת הגיליון במייל torat.israel4@gmail.com

דף ל"ט ע"א

סכנום עצמי

נערך ע"י הרה"ג הרב נחום שליטיא, הארות והערות יתקבלו בברכה במייל: c7873908@gmail.com

דף ל"ט

1) בענבים זזית אגורי המיץ כנוס ומזומן לצאת, ואילו בתפוחים ותותים המיץ בלוע בתוכם.

א. נכון.

ב. לא נכון.

2) איזה ירק שבישלו ונימוח, יפה ללב וטוב לעיניים ולבני המעיים ?

א. לפת.

ב. סלק.

ג. כרוב.

3) באיזה שלב צריך לבצוע ולהפריש את הפרוסה מהפת השלימה ?

א. יחד עם סיום הברכה.

ב. לאחר הברכה.

ג. מחלוקת אמוראים.

חידודא

השאלות במדור זה הינן רשות

מתי ביום טוב בוצע רק פת אחת ?

למעשה

הגאון רבי מרדכי בונים זילברברג שליטיא - רב שכון הייב לתמוכות ולהערות בכתובת מייל: 5740398@GMAIL.COM

על ההנאה והנאה היא אפילו בכל שהוא, אבל ברכה אחרונה היא על האכילה כמו ברכת המזון שנאמר ואכלת ושבעת ולאכילה צריך שיעור.

ומכאן ראייה לפסק המ"א (סי' ר"י סק"א) שאם אכל כזית פת שלא בכדי אכילת פרס וכגון שנשתהה הרבה באכילת אינו חייב בברכת המזון גם אם אכל כדי שביעה כיון שחוץ משביעה צריך גם אכילה (עיי' שער הציון שם

ברכה ראשונה מברכים על ההנאה וברכה אחרונה על האכילה

בצר ליה שעוריה. וכתבו תוס' דהא דצריך שיעור הוא דוקא בברכה שלאחריו, אבל בברכה שלפניו בין לענין אכילה בין לענין שתיה אפילו בפחות משיעור צריך ברכה דאסור ליהנות מהעולם הזה בלא ברכה, על כן יש ליזהר לשתות מכוס של ברכה מלא לוגמיו כדי שיברך אחריו מעין ג' ברכות, ומבואר דברכה ראשונה היא

עשה נא טובה נצחית לנשמת יקירך! הנצח את שמו בדף שבו לומדים מאות שיעורי תורה ואלפי יהודים הלומדים לאורו בטל' *6527

טל': 0722-146676 | חוקד 24 שעות כוכבית זכות *6527

שלמות, וה"ה ביו"ט מפני שצריך לברך על לחם משנה, ומ"מ כתב המ"ב (סי' רע"ד סק"ה) שהמדקדקים רגילים לרשום בשבת עם הסכין על החלות קודם הברכה.

ובספר מרומי שדה תמה על דברי התוס' מנ"ל שבלחם משנה בעיני דוקא שלמה, ומסיק דאינו אלא מעלה אבל גם באינם שלמות נחשב לחם משנה.

שלמין מצוה מן המובחר. וכתב השו"ע (סי' קס"ח ס"ב) אם שתיהם שלמות ממין אחד אחת גדולה ואחת קטנה מברך על הגדולה, ולפי"ז בשבת שיש לו לחם משנה באופן שאחד גדול ואחד קטן יברך על הגדול, ואמנם כל זה כשרוצה לאכול משניהם אבל אם אינו רוצה אלא אחד יבצע עליו (רמ"א שם) וא"כ אם דעתו לאכול רק מחלה אחת של הלחם משנה אין צריך להקדים לבצוע את הגדול.

סק"י) ואמנם המ"ב (שם סק"א) הביא פמ"ג דשביעה לבד מחייבת מן התורה.

ל"ט ע"ב

והלכתא כרבא דמברך ואח"כ בוצע. וכתבו התוס' וכן נפסק בשו"ע סי' קס"ז ס"א שיחתוך הפרוסה מעט שאם יאחוז בפרוסה יעלה שאר הכיכר עמו שאם לא כן חשוב כפרוסה ויניחנה מחברת לפת ויתחיל לברך ואחר שסיים הברכה יפרידנה כדי שתכלה הברכה בעוד שהפת שלם.

וכתבו התוס' שבשבת לא יחתוך הכיכר עד אחר ברכה כדי שיהיו הככרות שלמות ללחם משנה, וכן פסק הרמ"א (סי' קס"ז ס"א) וכ"כ הרמ"א (סי' רע"ד ס"א) בוצע על שתי ככרות

לטובת לומדי יהודי של ש"ס ולטובת כלל לומדי הדף היומי הננו לעדכן

כי בנוסף לשלוחות המענה על השאלות היומיות בתכנית יהודי של ש"ס נוספה שלוחה בקו, בה יושמעו כל יום התשובה לשאלה היומית במדור "חידודא" וכן הקלטות מאזינים אשר יש להם מה לחדש בעניני הדף הנלמד באותו יום, כגון: הערות מחכימות, ידיעות מספרי הראשונים והאחרונים, העשויות לעניין את הלומדים. וכן ידיעות והערות בעניני הלכה למעשה הקשורים לדף. וכן תגובות לחומר המופיע בדפי "יהודי של ש"ס".

בשלוחה 5,9,5. ומושמעת בשלוחה 5,9,4. למותר לציין כי תוכן לא הולם או לא מתאים להנ"ל ימחק לאלתר.

הודעה חשובה ללומדי השיעורים בכל אתר:

לטובת אלו מקוראי יהודי של ש"ס, שאינם יודעים זאת, הננו לשוב ולעדכן כי ניתן לקבל את דפי יהודי של ש"ס גם מודפס דרך הדואר, במספר עותקים לפי מספר לומדי השיעור שלכם, בעלות השליחה בסך 35 ₪ בלבד. אנא ידעו את חבריכם!

בנוסף, יקבלו לומדי השיעור תזכורת חודשית בצורת מודעה גדולה צבעונית ומושכת, בה יפורסמו שמות הזוכים ופירוט הזכיות בהגרלות לחודש האחרון.

דבר זה יגרום לקנאת סופרים וידרבן עוד ועוד יהודים להצטרף לשיעורים. וכמובן יתן חיזוק לקיימים, שלא לפספס אף יום מלימוד הדף היומי.

בהגרלות: סופי שבוע זוגיים, זיכויים בסכומים נאים ברשתות שונות ועוד ועוד כפי המסגרת שיאפשר התקציב. ניתן להתעדכן בפרטי הזכיות גם בקו שלנו בשלוחה 5,8.

לשמיעת תשובות לשאלות לחידוד וכן תגובות נוספות לדפי יהודי של ש"ס בטל': 077-9710320 שלוחה חמש, תשע ארבע. | למענה על שאלות הסיכום בשלוחה חמש, תשע, שתיים. | פרטים על התוכנית ומידע כללי בשלוחה 6

נר ד' נשמת אדם

הלימוד היום יוקדש לעילוי נשמת:

טל': 0722-146676 | מוקד 24 שעות כוכבית זכות *6527

יהודי של ש"ס

דף העשרה לשיעורי

הדף היוזמי שע"י

מצדיקי הרבים

איחוד שיעורי התורה בישראל

לקבלת הגיליון במייל torat.israel4@gmail.com

מ' ע"א

סכנום עצמי

נערך ע"י הרה"ג הרב נריה כהן שליט"א, הארות והערות יתקבלו בברכה במייל: C7873908@gmail.com

1) מה הדבר המביא תינוק לדעת לומר 'אבא' ו'אמא' ?

- א. לימוד תורה.
- ב. אכילת במבה.
- ג. אכילת דגן.

2) מה התנאי שברכה תחשב ל'ברכה' ?

- א. כוונת הלב.
- ב. הזכרת שם ד' או מלכות ד'.
- ג. חיתוך האותיות והשמעה לאזניו.

3) באיזה סוג פירות, חכמים הקלו בדמאי שלהם, והלוקחם מעם הארץ אינו צריך לעשרם ?

- א. טובים ויקרים.
- ב. גרועים וזולים.

חידודא

השאלות במדור זה הינן רשות

מה נפטר ממעשר ?

למעשה

הגאון רבי מרדכי בונים זילברברג שליט"א - רב שכון ה' ביב לתמוכות ולהערות בכתובת טייל: 5740398@GMAIL.COM

אסור לאדם שיאכל קודם שיתן מאכל לבהמתו.

האם טעימה אסורה קודם בהמתו?

ובמס' גיטין (דף ס"א ע"א) הלשון אסור לאדם שיטעום כלום, עד שיתן מאכל לבהמתו. ובשו"ת כתב סופר (או"ח סימן לב) כתב על מה שכתב הט"ז או"ח (סי' קס"ז ס"ק ז') דליכא איסור לטעום קודם שיתן לבהמתו ולא אסור אלא אכילת סעודה דנפקא מקרא דונתתי עשב בשדך לבהמתך והדר ואכלת ושם כתיב ושבעת דוקא אכילת סעודה שיש בה שביעה וכן מוכח מדאמר ר"י אמר רב אסור לו לאדם לאכול וכו' ולא אמר אסור לטעום ש"מ דוקא אכילה אסורה וטעימה שרי דלא כב"י דס"ל דגם טעימה אסורה, ועיניך ראו וכן תמהו, הלא בש"ס גיטין ס"א ע"א אמר ר"י אמר רב אסור לו לאדם שיטעום וכיון דאיכא חלופי גרסאות בסוגי' ש"ס ברכות וגיטין למה נקיט הט"ז לקולא כסוגי' דברכות אלו דבריך והטבת לראות, ומ"מ לדינא י"ל דנקטי' לקולא כסוגי' דברכות דכללא הוא בכ"מ דסוגי' במקומה עיקר וסוגי' דברכות במקומה.

האם איסור זה נאמר גם על דגים, כגון למי שיש אקווריום עם דגי נוי, האם אסור לו לאכול טרם נתן לדגים מזונותיהם?

בשו"ת שאילת יעב"ץ (סימן יז) משמע, שאיסור האכילה לפני שנתן מאכל לבהמה, נאמר גם בדגים שכתב בין השאר שדגים בני מלאכה הם ואין זה מן היושר שיעבדו ולא יאכלו, והדגים הנצודים ועומדים, אפילו אלו שאינם ראויים למלאכה, מזונותיהם עליו כחיה ועוף. ואסור לאכול טרם נתנו לדגים מזונותיהם. וביחוד לפי מה שהסביר השאלילת יעב"ץ שעיקר איסור האכילה לפני שנתן מאכל לבהמה הוא מפני "צער בעלי חיים", שהרי הבעל - חי סמוך עליך, ואם לא יהיה לה עת קבוע לאכילה, חק ולא יעבור, ימות ברעב, כי אין מי שיאכילנו, וגם אינו מוצא מאכלו מזומן לפניו, לכן

עשה נא טובה נצחית לנשמת יקירך! הנצח את שמו בדף שבו לומדים מאות שיעורי תורה ואלפי יהודים הלומדים לאורו בטל' 6527*

טל': 0722-146676 | נזקד 24 שעות כוכבית זכות 6527*

הטילה התורה חובה על האדם לפרנסם קודם שיאכל הוא עצמו, לקנות מדת רחמנות בנפשו. לפי זה מסתבר שגם הדגים בכלל.

בהמה שלו שנמצאת במרחק האם ג"כ אסור לאכול לפניה

הוראת הגרי"ש אלישיב זצ"ל היתה: שכל עוד שהבעל חי במרחק כזה שהאדם לא מרגיש מטרד והכבדה להגיע אליו, חייב ליתן לו מאכלו קודם אכילתו. אבל כשהוא במרחק רב שקשה לו להגיע אליו, או בגלל ההוצאה הכספית או בגלל הטרחה, פטור

האם גם במוצאי יוה"כ אסור לאכול קודם הבהמה?

במוצאי יוה"כ אסור לו לאכול טרם יתן מזון לבהמתו, ואף על פי שמצטער, אין זה מספיק צער מלהיפטר לתת לבהמתו תחילה מאכלה, (עיין שבת שבתון סעיף קנ עמוד שכא).

לאור זאת אם הוא רחוק מעירו וקשה לו להגיע אליהם מותר לו לאכול למרות שלא נתן להם מזונותיהם. ובכל זאת אם יכול לטלפן לשכנו שידאג לתת להם מזון מצוה בידו ובפרט למש"כ ביאור הלכה (סימן קס"ז ו' ד"ה ומ"מ) דשיטת מהרי"מ דהאיסור לאכול לפני בהמתו הוא מן התורה.

ונספר בזאת שבשעה שהנאצים ימ"ש שלחו ברכבת יהודים למשרפות צעק אחד היהודים שברכת לחברו שעמד בחוץ אבקשך, להאכיל את התרנגולים שלי כדי שאני גם אוכל לאכול, כמו שכתוב ונתתי עשב לבהמתך ואכלת ושבעת, הי"ד. (חשוקי חמד)

האם בהמה צריכה לאכול ג' סעודות בשבת?

נאמר במסכת שבת (דף ק"ז ע"ב) מצילין מזון ג' סעודות הראוי לאדם, הראוי לבהמה לבהמה. והקשה התפארת ישראל (שם פרק טז אות יג) דתמוה דשלוש סעודות לבהמה למה. ותיירץ ע"פ הגמרא בברכות (דף מ) דאסור לאדם לאכול עד שיתן לבהמה, אם כן מכיון שהאדם צריך לאכול בשבת ג' סעודות, ממילא הבהמה גם צריכה לאכול בשבת ג' סעודות. וכן כתב הביאור הלכה (ריש סימן שלד ד"ה והראוי) בשם התוספת שבת, יעו"ש. ויעוין במור וקציעה (שם) שכתב: נמצא גם בהמתו של ישראל אוכלת ג' סעודות בשבת, לפי שאסור לאדם שיאכל קודם שיאכיל לבהמתו.

והגרי"ש אלישיב זצ"ל פקפק בזה, ואמר מאחר והבהמות רגילות שנותנים להם מזון פעם אחת ביום, והמזון מספיק, מהיכי תיתי נצטרך לתת לבהמות שלש סעודות.

בירך על פרי העץ והאדמה ברכה אחת בורא פרי העץ והאדמה האם יצא ידי חובה?

בירך על פירות האילן בורא פרי האדמה יצא. מעשה שהיה באחד האדמו"רים שבשעת עריכת "הפירות טיש" בט"ו בשבט כשהביאו לפניו מיני פירות העץ ומיני פירות האדמה מכל המינים והסוגים, צירף האדמו"ר את שתי הברכות יחדיו ובירך "ברוך אתה ה' אלוקינו מלך העולם בורא פרי העץ והאדמה", ויש לדון האם עשה טוב ויצא ידי חובת ברכת העץ וברכת האדמה או לאו.

ושאלתי כן את מו"ר הגראי"ל שטינמן זצ"ל, ואמר שיוצא בכה"ג רק ידי חובת ברכת העץ, ומה שהוסיף והאדמה אין בכך כלום, כיון שאין ברכה כזאת והוי

כפטומי מילי בעלמא, אמנם הגר"ח קניבסקי שליט"א אמר שאי"ז ברכה כלל כיון ששינה ממטבע שטבעו חכמים, ולא יוצא בזה ידי חובתו כלל.

ואמנם יש מקור להנהגת האדמו"ר הנ"ל, דהנה כבר דן בזה הכף החיים (בסי' ר"ו אות י"ב) וכתב בדביעבד יוצא ידי חובת שתי הברכות כיון שכיון בברכתו על שתייהן, וראיתו היא מדברי הרמב"ם (פ"א ממעשר הלכה ס"ז) ונפסק בשו"ע (נור"ד סי' של"א) דאם מפרש תרומה לבד ומעשר לבד מברך על כל אחד ואחד בנפרד, אך אם מפרש תרומות ומעשרות יחדיו מברך על שתייהן להפריש תרומות ומעשרות, ומוכח ששייך לצרף שתי ברכות בברכה אחת, וה"נ בידין דידן.

והנה בסי' רשימות מהגה"צ רבי יהודה הורוויץ זצ"ל מדז"קוב ירושלים (חתן האדמו"ר "בעל האמרי חיים" זצ"ל וממקורבי מרן החזו"א זצ"ל), מובא שהיה אוכל תפוחי אדמה מעורב עם לבן והסתפק האם התפוח"א הם העיקר או הלבן, ומשום כך בירך 'בא"ה אמ"ה בורא פרי האדמה' וחזר ובירך 'בא"ה אמ"ה שהכל נהיה בדבריו' ואז אכל משניהם כאחד, והגר"ט ויס שליט"א גאב"ד העדה"ח ב"ם כתב בהסכמה לספר הנ"ל שלא היו צריכים להביא מעשה זה, משום שלברך ברכה נוספת אחר הברכה הראשונה קודם שטעם הוי הפסק, ואינו נכון להלכה.

ואמנם שמעתי מהרב מרדכי גנוט שליט"א מחבר הלוח 'דבר בעיתו' (ומתלמידו המובהקים) שלא כך היה מעשה אלא שכלל את שני הברכות אחת ובירך 'בא"ה אמ"ה בורא פרי העץ שהכל נהיה בדבריו' וזהו כדעת הכף החיים ששייך לכלול שתי ברכות כאחד, ואף שכתב הכף החיים שם שאין לעשות כן לכתחילה, מ"מ במקרה דנן שמעורב אדמה ושהכל יחד ואין יודע מהו העיקר אפשר לכתחילה לצרף את ב' הברכות כאחד.

ונמצא שישנן ג' שיטות בדבר, **האחת** היא דעת הכה"ח שיוצא יד"ח בשני הברכות, וצריך לענות אמן בסוף הברכה, **השניה** היא דעת הגראי"ל שטינמן זצ"ל שיוצא רק יד"ח ברכת העץ וצריך לענות אמן אחרי העץ, **והשלישית** היא דעת הגר"ח קניבסקי שליט"א שלא יוצא יד"ח שתי הברכות כיון ששינה ממטבע שטבעו חכמים ולא יענה אמן.

מ' ע"ב

דין גידולי מים לענין ברכה ולענין שביעית

ועל כמהין ופטירות אומר שהכל. בסוגיא מתבאר דכמהין ופטירות גדלים מהארץ אבל לא יונקים ממנה, והיינו שהם גדלים על גבי הארץ ומ"מ אינם יונקים מהקרקע, והמאירי כתב דאף שהם גדלים על גבי קרקע אין עיקר יניקתם מהקרקע אלא מן האוויר שהרי הם גדלים על גבי עצים ואבנים, ולכן אין לברך עליהם בורא פרי האדמה אלא שהכל נהיה בדברו, ובערוך השולחן או"ח (סי' ר"ד ס"ה) כתב שבדיעבד בירך על כמהין ופטירות בורא פרי האדמה יצא. ובשבט הלוי (ח"י סי' מ"ג אות ג') השיג עליו שהרי מבואר שאין יניקתם מהקרקע ומנין לחדש שבדיעבד יצאו אם בירכו בורא פרי האדמה. **ומזה** יצאו לדון בגידולי מים דאף שיש קרקע למטה מ"מ הם לא יונקים ממנה, ולכן ברכתם שהכל.

וידוע דמרן החזו"א רצה להתיר גידולי מים ליקח מהם בשביעית מאחר ולא ינקי מהאדמה, ובסוף ימיו חזר בו ואסר ולא נתבררה סברתו (פשט ועיון).

לשמיעת תשובות לשאלות לחידוד וכן תגובות נוספות לדפי יהודי של ש"ס בטל': 077-9710320 שלוחה חמש, תשע ארבע. | למענה על שאלות הסיכום בשלוחה חמש, תשע, שתיים. | פרטים על התוכנית ומידע כללי בשלוחה 6

נר ד' נשמת אדם

הלימוד היום יוקדש לעילוי נשמת:

טל': 0722-146676 | מוקד 24 שעות כוכבית זכות *6527

יהודי של ש"ס

דף העשרה לשיעורי הדף היוזמי שע"י

מצדיקי הרבים

איחוד שיעורי התורה בישראל

לקבלת הגיליון במייל torat.israel4@gmail.com

מ"א ע"א

סכום עצמי

נערך ע"י הרה"ג הרב נריה כהן שליט"א, הארות והערות יתקבלו בברכה במייל: C7873908@gmail.com

- 1) אכל פרי הזית כדי להפיג חריפות הצנון, ברכת ה'אדמה' של הצנון פוטרת הזית לכתחילה.
 - א. נכון.
 - ב. לא נכון.
- 2) מה יקדים בברכות?
 - א. מין שבעה.
 - ב. מין חביב.
 - ג. מחלוקת תנאים.
- 3) ב'שבעת המינים' מה סדר הברכות?
 - א. חיטה, שעורה, ענבים, תאנים, רימון, זית ותמר.
 - ב. חיטה, זית, שעורה, תמר, ענבים, תאנים ורימון.
 - ג. חיטה, שעורה, זית, תמר, ענבים, תאנים ורימון.

חידודא

השאלות בסדור זה הינן רשות

אלו שיעורי תורה נלמדים מ'שבעת המינים' ?

למעשה

הגאון רבי מרדכי בונים זילברברג שליט"א - רב שכון הי' כ"ב לתמוז ולחירות בכתובת טייל: 5740398@GMAIL.COM

קדימה בברכות

ברכותיהם שוות. האוכל כמה מיני מאכל, תיקנו חכמים שיברך תחילה על החשוב מביניהם, משום כבוד הברכה והידור מצוה (מ"ב ס"י קס"ח סק"א) דין קדימה הוא בין אם מונחים לפניו כמה מיני מאכלים שברכתם שווה, ובין אם ברכתם שונה, שמכל מקום יש לברך על המין החשוב ביותר ואחר כך על שאר המינים, כפי סדרי החשיבות שיבוארו להלן.

סוגי הקדימות: שבעת המינים - שלם - חביב -

ובאין הברכות שוות ברכה מבוררת יותר ישנם ארבעה סוגי חשיבות בקדימת הברכות, ואלו הם: א. שבעת המינים שהשתבחה בהם ארץ ישראל בפסוק "ארץ חטה ושעורה גפן ותאנה ורימון ארץ זית שמן ודבש" - קודמים לשאר פירות. [זית שמן - הוא זית שעושים ממנו שמן. דבש - הוא התמר שמפיקים ממנו דבש]. ב. מאכל שלם קודם לשאינו שלם. ג. מאכל החביב

מעוניין להרחיב את השורות? הצטרף למעגל השיעורים המקבלים בקביעות את חומרי יהודי של ש"ס, וכן תזכורת מידי חודש ע"י מודעות מעוצבות, עונים על השאלות במערכת הטלפונית, משתתפים בהגרלות, ו... יודעים את הש"ס!

עשה נא טובה נצחית לנשמת יקירך! הנצח את שמו בדף שבו לומדים מאות שיעורי תורה ואלפי יהודים הלומדים לאורו בטל' 6527*

טל': 0722-146676 | צוקד 24 שעות כוכבית זכות 6527*

מינים שברכותיהם 'שוות'

מונחים לפניו שני מינים שברכותיהם שוות – יש להקדים את המין שהוא משבעת המינים, אפילו אם המאכל ממין שבעה חתוך והמין השני שלם, ואף אם השני חביב עליו יותר. (שו"ע סי' רי"א ס"א). ולכן, אם יש לפניו חצי תמר ותפוח, מברך על התמר ופוטר את התפוח (מ"ב שם סק"ב).

דין קדימה בשבעת המינים

מונחים לפניו שני פירות משבעת המינים – יקדים לברך כפי סדר המינים המוזכר בפסוק, "ארץ חטה ושעורה וגפן ותאנה ורימון ארץ זית שמן ודבש" דהיינו – גפן קודמת לתאנה, ותאנה לרימון וכו', ואף אם אחד מהם חביב עליו יותר, וצריך להקדים את המין שסמוך יותר לתיבת "ארץ", ולכן אם יש לפניו תמרים וענבים, אף שהענבים נכתבו בפסוק לפני התמרים – בכל זאת התמרים קודמים, כיון שתמר הוזכר שני לארץ וענבים הוזכרו שלישי לארץ. לפיכך צריך להקדים ולברך כפי הסדר הזה: זית, תמר, ענבים, תאנה, רימון (שו"ע רי"א ס"ד ומ"ב סק"ב).

יין קודם לזית

ויש לדעת דאף שגפן אינה קודמת לזית בסדר שבעת המינים, מכל מקום היין קודם לזית, משום מעלתו שהשתנה לדבר חשוב יותר ממה שהיה מקודם ויש בו ברכה חשובה ומבוררת יותר.

מין דגן קודם לכל המינים

מיני מאפה ותבשילים ממין דגן קודמים לכל המינים, ואפילו למינים שיותר חביבים מהם, מחמת חשיבותם. ולכן הם קודמים ליין מפני שקודמים לו בפסוק. וכן מיני מאפה העשויים משעורים קודמים לזית, אף שהוא סמוך לתיבת "ארץ", מחמת חשיבותם הרבה. ואם מונחים לפניו כמה מיני דגן, יש להקדים ולברך לפי הסדר: חיטה, שעורה, כוסמין, שיפון, שיבולת שועל. ומיני מאפה שמועיל בהם קביעת סעודה, קודמים לתבשילים ומיני מאפה מדגן שלא מועילה בהם קביעת סעודה. (עי' שו"ע רי"א ס"ה-ו ומ"ב ס"ק כ"ה ל"ה).

מפאת ריבוי ההלכות המשך בדף של מחר

על האדם קודם לשאינו חביב. ד. ברכה שהיא חשובה ומבוררת קודמת לברכות אחרות כלליות. לדוגמא. ברכת "בורא פרי האדמה" היא פרטית רק על המינים הגדלים באדמה, וקודמת לברכת שהכל שכוללת הרבה המינים. ולהלן יתבארו כל אחד מארבעת סוגי הקדימות הללו, באיזה אופן נוהגים ומה דינם.

דין הקדימה היא רק בברכות או גם באכילה? דיני קדימה נוהגים רק בברכת המאכלים ולא באכילתם.

ולכן כשמקדים לברך על מין חשוב, אינו צריך לאכול את כולו לפני שמברך על המין השני, ויכול לברך ולאכול ממנו מעט, ולאחר מכן יברך על המין השני. כמו כן אין דיני קדימה נוהגים על מאכלים הפטורים מברכה, כגון, האוכל בסעודה דברים הבאים מחמת הסעודה, אינו צריך להקדים להם מאכל ממין שבעה וכדומה, כיון שאינו מברך עליו. וכל שכן אם אוכל כפי סדר הסעודה הנהוג, שאינו צריך להקדים את המין החשוב (הסכמת הפוסקים).

ואמנם יש שהקפידו בפרט בט"ו בשבט גם בסדר האכילה לאכול כפי סדר שבעת המינים והוא לשבח ארץ ישראל, ועי' בשיעורי הגר"ש אלישיב זצ"ל ברכות (עמ' תמ"ז) שיסוד דיני הקדימה לא נאמרו בברכה רק באכילה, אלא שלאחר שתיקנו חז"ל ברכת הנהנין הרי שהקדמה היא בברכה, ולכך גם כשאין מברכין יש להקדים באכילה ולזה מספיק שיקדים את הראשון ואח"כ כבר אין דיני קדימה.

מה הדין אם לא בירך כסדר הברכות?

דיני קדימה נאמרים רק לכתחילה. אך אם עבר ובירך בתחילה עלמין פחות חשוב יצא, ואף פוטר בברכתו את המאכל השני שברכתו שווה, אם התכוין לפורטו (שו"ע רי"א ס"ה).

האם יש דין להקדים כשאין המינים לפניו?

דין קדימה חל באופן ששני המינים מונחים לפניו, והוא רוצה לאכול משניהם. אך אין חיוב להקדים מין שאינו מונח לפניו, ולכן אם מונח לפניו מין אחד, ויש בבית מין שיותר חשוב – אינו צריך להביאו לפניו כדי להקדימו. ואף אם מתעתד לאכול ממנו כעבור זמן – אינו צריך להקדימו, שכיון שאין דעתו לאוכלו עכשיו, לא חל עליו דין קדימה (שו"ע שם ס"ד ומ"ב סק"א וסק"א).

לשמיטת תשובות לשאלות לחידוד וכן תגובות נוספות לדפי יהודי של ע"ס בטל': 077-9710320 שלוחה חמש, תשע ארבע. | למענה על שאלות הסיכום בשלוחה חמש, תשע, שתיים. | פרטים על התוכנית ומידע כללי בשלוחה 6

נר ד' נשמת אדם

הלימוד היום יוקדש לעילוי נשמות:

טל': 0722-146676 | מוקד 24 שעות כוכבית זכות *6527

יהודי של ש"ס

דף העשרה לשיעורי
הדף היומי שע"י

איחוד שיעורי התורה בישראל

מ"ב ע"א

לקבלת הגיליון במייל torat.israel4@gmail.com

סכנום עצמי

נערך ע"י הרה"ג הרב נריה כהן שליט"א, הארות והערות יתקבלו בברכה בסיוע: C7873908@gmail.com

- 1) לאחר שסיים לסמוך ידיו על הקרבן, צריך מיד:
 - א. וידוי.
 - ב. שחיטה.
 - ג. מליקה.
- 2) מהו 'מוגמר' ?
 - א. אוכל קשה שהתבשל היטב המוכן ומוגמר לאכילה.
 - ב. אבקת בשמים שחוקים המונחים במחתת גחלים.
- 3) כשאדם יוצא מבית המרחץ, קובע סעודתו על היין.
 - א. נכון.
 - ב. לא נכון.

חידודא

השאלות במדור זה הינן רשות

איתא בגמ' יבמות (דף סב ע"א) "[משה] שיבר את הלוחות... והסכימה דעתו לדעת המקום, דכתיב: אשר שברת. ואמר ריש לקיש, אמר ליה הקב"ה למשה: יישר כחך ששברת". מנין שהאמוראים נהגו להשתמש בלשון זו ?

למעשה

הגאון רבי סרדכי בונים זילברברג שליט"א - רב שכון הייב לתנכות ולהערות בכתובת סיוע: 5740398@GMAIL.COM

ולכן אין לאכול שיעור ארבע ביצים שלא להיכנס לחשש ברכת המזון, ובביאור הלכה שם כתב נראה ברור דיש חילוק בין אדם רגיל לנער וזקן, ומודדין בכל גיל את השיעור הנהוג אצל בני מינו. ואצל נער וזקן שאכילתן מעוטה יברכו ברהמ"ז בשיעור שבני גילם שבעים ממנו.

לא לשהות בין מים אחרונים לברכת המזון
גמ' תיכף לנטילת ידיים ברכה. והיינו שחובה לברך ברכת המזון תכף לאחר

המודד לקביעות סעודה הוא מה שאחרים קובעים עליו סעודה ואפילו עם מאכלים הנאכלים יחד עם הפת גמ' אלא כל שאחרים קובעים עליו סעודה צריך לברך. והיינו שאין מודדים באדם עצמו, אלא באחרים, וכתב המ"ב (סי' קס"ח סקכ"ד) דאף אם אכלו עם דברים אחרים הנאכלים יחד עם הפת שאחרים רגילים לשבוע ממנו די בכך, דשיעור סעודה הוא ג' או ד' ביצים, אבל כמה אחרונים חולקים דאין לברך ברכת המזון רק בשיעור סעודה קבוע שהוא של ערב ושל בוקר,

עשה נא טובה נצחית לנשמת יקירך! הנצח את שמו בדף שבו לומדים מאות שיעורי תורה ואלפי יהודים הלומדים לאורו בטל' *6527

טל': 0722-146676 | נזקק 24 שעות כוכבית זכות *6527

מים אחרונים בלא לאכול כלום ביניהם, והמייב סיי קע"ט סק"א כתב שיש ליזהר לכתחלה שלא יפסיק בדיבור אפילו מעט, ואפילו בדברי תורה (מ"ב קפ"א סק"ד), ומטעם זה יש ליזהר גם שלא לשהות שהיה מרובה אחר הנטילה, וכ"ש שלא לעסוק באיזה עסק, וראיתי שכתבו שאחד מתלמידי האר"י הקי אמר שכואב לו הכתף, וא"ל האר"י שהוא בגלל שעבר על תיכף לנטילה ברכה בגלל שסח, ונהפך התכף לכתף. למרות שההפסק היה שאמר מזמור תהילים קודם ברכת המזון.

ת"ח מביא ברכה לעיר
תכף לת"ח ברכה. שהמקרב ת"ח ומביאו לביתו זוכה לברכה בביתו, בשו"ת אבני נזר חלק חו"מ (סימן קכ"ז) במכתב לגיסו הרה"ג המפורסם חריף ומקשה מתון ומסיק שלשלת היוחסין כש"ת מו"ה חיים יצחק הכהן נ"י אבד"ק אסטראווע. מסיים בברכה על הרבנות, הדו"ש מברכו במז"ט מהרבנות וישמח הוא עם העיר ובני העיר ישמחו בו ותבוא ברכה לבני העיר בגללו כמאמר חז"ל (ברכות מ"ב ע"א) תיכף לתלמידי חכמים ברכה וכל שכן הכא תורה וכהונה יחדיו מצומדים.

המשך "למעשה" מדף מא'

קודם אף למין שהוא משבעת המינים. וחביב נחשב המין שחביב עליו תמיד, ולכן אם יש לפניו צנון וזית אם הצנון חביב עליו יותר, יקדים את הצנון. ואם שניהם חביבים באותה מידה – יקדים את המין שהוא משבעת המינים. ואם אין ביניהם מין שבעה, ושניהם חביבים עליו בשווה – יקדים את המין החביב עליו עכשיו (עי' מ"ב רי"א סק"ז וסק"י וי"א).

סדר קדימת הברכות

סדר מעלת שאר הברכות הוא: א. בורא מיני מזונות ב. בורא פרי הגפן. [לפיכך בשבת שמקדימים לברך על היין בשעת הקידוש, מכסים את הפת ואת מיני המזונות, כיון שמן הדין צריך להקדימם לפני היין]. ג. בורא פרי העץ ד. בורא פרי האדמה. ה. ברכת שהכל נהיה בדברו. וסימנך: מג"ע א"ש: מזונות גפן עץ אדמה שהכל.

גמ' כל המוקדם בפסוק זה מוקדם לברכה. והדברים צ"ב הרי כל הברכות הם דרבנן, מתקנת אנשי כנה"ג, ואיך תולים ההקדמה בפסוק. ואמנם מוכח בפרש"י על החומש בפרי כי תבוא, שכתב ולא שכחתי מלברך, שתמיד בירכו על המצות ועל האוכלין, רק אנשי כנסת הגדולה סידרו וקבעו את הנוסח של הברכות, ולכן שפיר יש ללמוד את ההקדמה מן פסוק זה.

יש להקדים שלם לחתוך

מונחים לפניו שני פירות מאותו מין של שבעת המינים, או ששניהם אינם משבעת המינים, יש להקדים את המין השלם לפני החתוך, ואפילו אם החתוך חביב עליו יותר (שו"ע סי' קס"ח ס"א). וכן הדין בכמה פירות ומאכלים מאותו מין, שיש להקדים ולברך על הפרי השלם לפני החתוך. לדוגמא – עוגיות ועוגות שלמות קודמות לפרוסת עוגה. כמו כן ראוי להקדים מאכל גדול או נאה, לפני מאכלים אחרים שאינם כאלו, משום כבוד הברכה (עי' שו"ע סי' קס"ז סקט"ו).

מתי יש להקדים החביב תמיד ומתי החביב עכשיו

מונחים לפניו שני מינים שאינם ממין שבעה ואינם שלמים, יש להקדים את המאכל החביב לפני מין שאינו חביב. חביב נחשב המין שתמיד חביב עליו, ואם שניהם חביבים באותה מידה – יקדים את המין החביב עליו עכשיו (שו"ע סי' רי"א ס"א ומ"ב סקל"ה וע"י במ"ב סק"י) וסימן: מש"ח: מין שבעה, שלם, חביב. שבתחילה יקדים מין שבעה, אחר כך שלום, ואחר כך החביב.

מינים שברכותיהם שונות

מונחים לפניו שני מינים משני סוגי ברכות שונות – יש להקדים את המין החביב, והוא

לשמיעת תשובות לשאלות לחידוד וכן תגובות נוספות לדפי יהודי של ש"ס בטל': 077-9710320 שלוחה חמש, תשע ארבע. | למענה על שאלות הסיכום בשלוחה חמש, תשע, שתים. | פרטים על התוכנית ומידע כללי בשלוחה 6

נר ד' נשמת אדם

הלימוד היום יוקדש לעילוי נשמות:

טל': 0722-146676 | מוקד 24 שעות כוכבית זכות 6527*

דף העשרה לשיעורי

הדף היומי שע"י

יהודי של ש"ס

מצדיקי
הרבים

איחוד שיעורי התורה בישראל

לקבלת הגיליון במייל torat.israel4@gmail.com

מ"ג ע"א

סבבונים עצמי

נערך ע"י הרה"ג הרב נריה כהן שליט"א, הארות והערות יתקבלו בברכה במייל: c7873908@gmail.com

1) למרות שהעץ נשרף, ונהנה רק מהעשן העולה, בכל זאת מברך עצי בשמים.
א. נכון.
ב. לא נכון.

2) בפעולת ההרחה, מי נהנים ?

- א. גוף ונשמה.
- ב. רק הגוף.
- ג. רק הנשמה.

3) חבורת עמי הארץ האוכלת. מה יעשה תלמיד חכם ?

- א. יאכל עמם וילמדם את ברכות האכילה.
- ב. גנאי לאכול עמם, שמא יגרר אחריהם.
- ג. רק ישתה עמם.

חידודא

השאלות בסדור זה הינן רשות

מתי חייב אדם למסור עצמו להריגה, לא בשעת גזירה, אפילו חוץ מג' עבירות חמורות ומנין ?

למעשה

הגאון רבי סרדכי בונים זילברברג שליט"א - רב שכון ה' ביב לתעובות ולהערות בכתובת טייל: 5740398@GMAIL.COM

מה הטעם שאין מברכים על ריח
ברכה אחרונה

מאימתי מברכין על הריח. כתב השו"ע או"ח (סי' רט"ז סעיף א') אסור ליהנות מריח טוב עד שיברך קודם שיריח, אבל לאחריו אי"צ לברך כלום. ובמ"ב (ס"ק ד') מבאר הטעם דאין ברכה לאחריה, דלא תקנו ברכה אחרונה רק באכילה ושתיה ולא בריח שהנאה מועטת היא. ובשעה"צ ס"ק ג' כתב ויש עוד טעם

שכבר נפסק ההנאה לגמרי, ודמי מאן דנתעכל המזון במעיו דאבד ברכתו (כל ב). ולפי טעם זה שלאחר שהתעכל בטלה כבר טובתו ואינו ראוי לברכה, הקשה החזו"א (או"ח סי' כ"ח ס"ק ד) שהרי אמרו בגמ' (יומא עה, ב) שהמן היה נבלע באיברים בלי עיכול, והרי מוכח במסכת ברכות (מח, ב) שעל המן ברכו ברכה אחרונה, ולפי זה אף על בושם יש לברך אחריו. אלא הכריח

עשה נא טובה נצחית לנשמת יקירך! הנצח את שמו בדף שבו לומדים מאות שיעורי תורה ואלפי יהודים הלומדים לאורו בטל' 6527*

טל': 0722-146676 | סווקד 24 שעות כוכבית זכות 6527*

החזו"א שהטעם שאין מברכים אחר הבושם, הוא כמו שפירש רש"י (נדה נב, א ד"ה ריחני) לפי שאינו חשוב לא תיקנו בו חכמים ברכה.

האם מברכים על קול נעים כמו על

ריח?

כתבו הפוסקים: היו לפניו שתי ברכות, אחת של טעם ואחת של ריח, נוטל תחלה המין של טעם בימינו ומברך עליו, לפי שהיא חשובה שנכנסת בגוף, ואחר כך נוטל של ריח ומברך עליו. וכן כתבו בפוסקים, דדוקא אריח תקנו חכמים ברכה ולא אקול רוצה לומר בשומע קול נעים, שאין בו ממש, וכן לא תקנו ברכה ארחיצה וכדומה, משום דאין נכנסין לגוף (מ"ב שם).

איזה ברכה מברך במוצאי שבת על

הבשמים ואיזה בשמים עדיף לקחת

שו"ע שם ס"ב: אם זה שיוצא ממנו הריח עץ או מין עץ מברך בורא עצי בשמים, ואם הוא עשב מברך בורא עשבי בשמים, ואם אינו לא מין עץ ולא מין עשב, מברך "בורא מיני בשמים". ועל כולם אם אמר 'בורא מיני בשמים' יצא, הלכך על כל דבר שהוא מספק בו מברך 'בורא מיני בשמים'. ובהבדלה במוצאי שבת כתב המ"ב (סי' רצ"ז סק"א) שנהגו לברך בורא מיני בשמים על כל המינים כדי שלא יטעו המון העם שאינם בקיאים איזו ברכה מיוחדת לברך על כל מין אבל בברכה זו יוצא על כל המינים, ומ"מ כתב שלכתחילה טוב יותר שיקח לבשמים מין שברכתו הראויה בורא מיני בשמים כמו ציפורן שלדעת הרבה פוסקים ברכתו בורא מיני בשמים.

האם בדיעבד מי שבירך על ריח שהכל

נהיה בדברו יצא?

ומבאר המ"ב (סק"ב י"ג) ועל כולם בין שהריח בעץ או בעשב או בפרי שמריח יצא. שלשון ברכה זו כוללת הכל כמו

ברכת שהכל שכוללת כל מיני אכילה ושתיה. ודעת איזה אחרונים, שבדיעבד אם ברך אריח שהכל יצא, דלא עדיף ריח שהנאה מועטת היא מאכילה ושתיה שהנאתם מרבה. ועל על פי כן יוצאת בישהכל'. ודעת מגן גבורים, שאפילו בדיעבד לא יצא, דכיון דאין זו מטבע שטבעו חכמים בברכות, ולא נתקן ברכת שהכל כי אם אאכילה ושתיה.

מג' ע"ב

דיני ברכת האילנות

דנפיק ביומי דניסן. חודש ניסן הוא זמן ברכת האילנות כשרואה אילני מאכל המלבלבים מברך "שלא חסר בעולמו כלום" (שו"ע סי' רכ"ו ס"א), וברכת זו היא מדינא דגמי ולכן גם נשים מברכות ברכה זו (הר צבי או"ח סי' קי"ח).

ב. נוסח הברכה שלא חסר בעולמו "כלום" ולא כנדפס שלא חסר בעולמו "דבר" (כן הנוסח ברמב"ם ובטוש"ע סי' ס' ובסידור רבי יעקב עמדן ובסידור הרב, ולפלא שבהרבה סידורים הנוסח שלא חסר בעולמו "דבר" ואין לו מקור).

ג. המדקדקים מזדרזים לקיים את המצוה תיכף בתחילת החודש, ועדיף לברך ברכה זו במקהלות עם משום ברוב עם הדרת מלך ומ"מ מעלת זריזין עדיפה (וטוב להנהיג שמיד אחר תפילת מוסף של ר"ח ניסן יצאו כל הציבור יחדיו לברך ובזה ירוויחו גם מעלת זריזין וגם מעלת ברוב עם, וכן נהג מו"ר רבינו הגרא"ל שטיינמן זצ"ל, ואולם כשר"ח חל בשבת כמו השנה שמעתי מהגרא"ל שטיינמן זצ"ל שיש לדחות את ברכת האילנות ליום ראשון כיון ש"א שאין לברך ברכה זו בשבת עפ"י הסוד).

המשד "למעשה" בדף מה'

לשמיעת תשובות לשאלות לחידוד וכן תגובות נוספות לדפי יהודי של ש"ס בטל': 077-9710320 שלוחה חמש, תשע ארבע. | למענה על שאלות הסיכום בשלוחה חמש, תשע, שתיים. | פרטים על התוכנית ומידע כללי בשלוחה 6

נר ד' נשמת אדם

הלימוד היום יוקדש לעילוי נשמת:

טל': 0722-146676 | מוקד 24 שעות כוכבית זכות *6527

דף העשרה לשיעורי

הדף היומי שע"י

מצדיקי
הרבים

איחוד שיעורי התורה בישראל

יהודי של ש"ס

לקבלת הגיליון במייל torat.israel4@gmail.com

מ"ד ע"א

סכנום עצמי

נערך ע"י הרה"ג הרב נריה כהן שליט"א, הארות והערות יתקבלו בברכה במייל: 5740398@gmail.com

1) לעומת פת, פירות גינוסר חשובים:

- א. יותר.
- ב. שווה.
- ג. פחות.

2) מהם חמשת מיני דגן?

- א. חיטה, שעורה, גפן תאנה ורימון.
- ב. חיטה, שעורה, כוסמת, שיבולת שועל ושיפון.
- ג. חיטה, שעורה, שיבולת שועל, שיפון ודוחן.

3) בברכת 'מעין שלוש' מסיים 'על פירותיה', בפירות:

- א. ירושלים.
- ב. ארץ ישראל.
- ג. שביעית.

חידודא

השאלות במדור זה הינן רשות

איזה סוג אוכל מזיק ללב, ואיזה לגרון וללשון?

למעשה

הגאון רבי מרדכי בונים זילברברג שליט"א - רב שכון ה' ביב לתגובות ולהערות בכתובת מייל: 5740398@gmail.com

(חוט שני רבית עמ' קלו, ברכות עמ' קצד) ששהשותה מים בערב תענית כדי להרבות נוזלים בגוף ובשעת שתייתו אינו נהנה כלל, אינו מברך, ורק אם מרגיש קצת הנאה בפיו, כגון בארץ ישראל שהימים חמים לפני צום יום הכפורים או צום תשעה באב, דעת הגר"י קרליץ (שם) שצריך לברך. מאידך בשו"ת שבט הלוי (ח"ט סי' מ"ב וח"י סי' מב ס"ק יב) כתב שדעתו נוטה שהשותה על מנת שלא יצמא אחר כך צריך לברך, כאשר אברהם שלפנינו, וכן הורה

השותה מים כדי שלא יצמא אח"כ האם צריך לברך?

השותה מים לצמא. ומי שאינו צמא כעת ושותה מים כדי שלא יצמא אחר כך, כתב הא"א (בוטשאטש, מהדו"ת) שיתכן שצריך לברך, שזהו בכלל "לצמאוי", שהרי סבת השתייה היא כדי שלא יצמא אחר כך, אך בדעת תורה (כאן) כתב שמסקנת האשל אברהם בכתביו שאין לברך אלא כשהוא כבר צמא. וכן דעת הגר"י אלשיב (אשרי האיש ח"א פל"ו אות יח) והגר"י קרליץ

עשה נא טובה נצחית לנשמת יקירך! הנצח את שמו בדף שבו לומדים מאות שיעורי תורה ואלפי יהודים הלומדים לאורו בטל' 6527*

טל': 0722-146676 | חוקד 24 שעות כוכבית זכות 6527*

אכל פירות הארץ וחוו"ל כיצד יסיים

בברכה אחרונה?

על הארץ ועל פירותיה. ואם הפירות צמחו בחוו"ל מסיים על הארץ ועל הפירות, וכן פסק בשו"ע (או"ח סימן ר"ח ס"י). האוכל מפירות הארץ וחוו"ל, כגון שאוכל תאנים שגדלו בתורכיה עם תמרים תוצרת הארץ, כיצד לסיים, על הארץ ועל פירותיה, או על הארץ ועל הפירות?

הורה מרן הסטייפלר זצ"ל שיסיים בברכתו על הארץ ועל פירותיה. משום שיש בכלל מאתיים מנה, וכשמודים להשי"ת על ארץ ישראל ופירותיה, כולל שבח זה גם הודיה על המתנה הקטנה יותר דהיינו פירות חוו"ל. אולם אם יברך רק על הארץ ועל הפירות. תהיה ברכתו רק על הדבר הקטן ולא על פירות הארץ שהם מתנה גדולה יותר מאשר סתם פירות.

פירות שצמחו ברפיח כיצד יסיים ברכה

אחרונה?

מה דינם של פירות הגדלים ברפיח האם מברכים עליהם על הארץ ופירותיה, או על הארץ ועל הפירות?

ונראה שפירות שצמחו ב"כבוש-ראשון" כלומר במקום שנכבשו רק בימי יהושע בן נון ולא ע"י עולי בבל, נחלקו בהם הפוסקים, יעויין בכף החיים סימן ר"ח, והסיק שם למסקנא לברך עליהם על הארץ ועל הפירות, ונראה שכדאי שיאכל גם פירות הארץ כדי שיוכל לברך על הארץ ופירותיה (חשוקי חמד).

מ"ד ע"ב

אין לסמוך על רפואות שבתלמוד משום

שנשתנו הזמנים והמקומות.

א"ר ינאי א"ר כל שהוא כביצה ביצה טובה ממנו וכו'. הישי"ש פ"ח דחולין ס"יב כתב שיש חרם הקדמונים שלא לסמוך על רפואות שבתלמוד כדי שלא להוציא לעז על חכמים הקדמונים, ולא ידעו שיש שינוי במקומות וכ"ש בזמנים שהדורות פוחתין והולכים.

הגר"ש וואזנר למעשה (שערי הברכה פי"ח הע"י ע"ז) שהשותה לפני צום מברך בכל אופן, והוסיף שכן נוהגים העולם.

השותה מים לפני בדיקה רפואית האם

מברך?

אדם השותה מים על פי עצת הרופאים לשתות הרבה בכל יום, או לפני בדיקה רפואית, הורה הגר"נ קרליץ (חוט שני ברכות עמ' קצד) שאם אינו צמא ואינו מרגיש הנאה כלל, לא יברך. ובשו"ת שבט הלוי (ח"י שם) כתב שאף שלכאורה אינו מברך, מ"מ לפי מה שכתב במשנ"ב שכשיש הנאת החיך מסתמא הוא צמא קצת וצריך לברך, אולי גם בזה יכול לברך, וצריך עיון למעשה.

השותה מים כדי שלא יכאב לו הראש

האם מברך?

השותה מים כדי למנוע כאב ראש, הורה הגר"ח קניבסקי שליט"א (שאלת רב עמ' רפ) שאם אינו נהנה מעצם השתייה לא יברך.

השותה מים קרים כדי להתקרר או מים

חמים כדי להתחמם האם מברך?

השותה מים קרים בכדי לקרר את עצמו, ואינו נהנה מעצם השתייה, דעת הא"א מבוטשאטש (ברכת אברהם עמ' קס"א) שספק אם צריך לברך, ועל כן יברך על דבר אחר לפוטרו. אך בשו"ת פעולת צדיק (ח"א ס"י פג) הביא בשם הפרי חדש (כת"י) שיש לברך, כיון שגם זה נחשב הנאה, וכן הורה גר"נ קרליץ זצ"ל (שלמי תודה שם) במי ששותה מים חמים כדי להחם עצמו, מאידך דעת מו"ר הגרא"ל שטיינמן זצ"ל (שלמי תודה הל' ברכות, עמ' יח) שלא יברך, מאחר ששותה שלא לצמאו.

מרצה ששותה מים כדי להרטיב את הפה

האם מברך?

מרצה שמרגיש יובש בפה בזמן הרצאתו ושותה קצת מים להרטיב את פיו, הורה הגר"ש אלישיב (נשמת אברהם מהדו"ב ס"ק א-ו) שלא יברך, כיון שאינו שותה לצמאו, והוא כשותה מים לאחר נטילת תרופה.

לשמיעת תשובות לשאלות לחידוד וכן תגובות נוספות לדפי יהודי של ש"ס בטל': 077-9710320 שלוחה חמש, תשע ארבע. | למענה על שאלות הסיכום בשלוחה חמש, תשע, שתיים. | פרטים על התוכנית ומידע כללי בשלוחה 6

נר ד' נשימת אדם

הלימוד היוזם יוקדש לעילוי נשמת:

יהודי של ש"ס

דף העשרה לשיעורי
הדף היומי שע"י

איחוד שיעורי התורה בישראל

לקבלת הגיליון במייל torat.israel4@gmail.com

מ"ה ע"א

סבבונים עצמי

נערך ע"י הרה"ג הרב נריה כהן שליט"א, הארות והערות יתקבלו בברכה במייל: c7873908@gmail.com

1) מי מפריש 'תרומת מעשר' ולמי נותנה ?

א. בעל הבית לכהן.

ב. בעל הבית ללוי.

ג. לוי לכהן.

2) האם אשה שייכת בזימון ?

א. מצטרפת לבי' אנשים.

ב. גי' נשים מזמנות רק לעצמם, ולא לאנשים.

ג. אינה שייכת בזימון כלל.

3) אדם ששמע זימון מתחילתו ולא אכל כלל, מה יעשה ?

א. ישתוק וייצא 'שומע כעונה'

ב. יזמן ויענה עמם.

ג. יאמר 'ברוך ומבורך שמו תמיד לעולם ועד'.

תחידודא

השאלות במדור זה הינן רשות

שמע סיום ברכת 'בונה ירושלים', היכן יענה 'אמן' ?

למעשה

הגאון רבי מרדכי בונים זילברברג שליט"א - רב שכון הי' ביב לתנזרות ולהערות בכתובת מייל: 5740398@GMAIL.COM

ומהו 'כאחת' לגבי זימון הוא בשתי אופנים בקבעו לאכול כאחד או שגמרו כאחד אפי' לא קבעו לאכול כאחד. וממה שבגמי' ילפינן לזימון נראה שחיוב זימון הוא מן התורה וכך דעת הלבוש (סי' קצ"ט ס"ח) והראב"ד שהביא הטור בסי' קפח. ואולם בשאג"א ושאר אחרונים נקטו שחיוב זימון אינו אלא מדרבנן וקרא אסמכתא בעלמא הוא ואין דין הזימון מן התורה כלל. וכן כתב המ"ב סי' קצ"ב סק"א והשעה"צ סי' קצ"ט סק"י שכן דעת רוב הפוסקים, והחזו"א או"ח (סי' ל"א סק"א) כתב על דברי המ"ב ולא ידעתי מי המה רוב הפוסקים, ובקרית ספר פ"ה מהל' ברכות חילק שזימון בשלושה הוא מדרבנן וזימון

כלל ישראל עושים עפ"י הכרעת הדורות הקודמים

פוק חזי מאי עמא דבר. צ"ע איזו הכרעה זו, וכי מה שחכמי האמוראים אין בידם להכריע יוכרע ע"י מנהג העולם.

ולכאורה הביאור הוא שבחזקת כלל ישראל שעושים עפ"י מורי הוראה מובהקים שבדורות קודמים וכל זמן שאין ראיה מוכרחת יש לסמוך על זה שכן הכריעו חכמי הדורות הקודמים (ברכת אברהם).

פרק שלושה שאכלו

האם חתן בר מצוה יכול לזמן?

מתני' שלושה שאכלו כאחת חייבים לזמן."

עשה נא טובה נצחית לנשמת יקירך! הנצח את שמו בדף שבו לומדים מאות שיעורי תורה ואלפי יהודים הלומדים לאורו בטל' 6527*

טל': 0722-146676 | סווקד 24 שעות כוכבית זכות 6527*

בעשרה הוא מדאורייתא. ונפק"מ אם אפשר לתת לזמן לחתן בר מצוה שהוא בן י"ג ועדיין לא הביא שערות, שאם הזימון דרבנן יכול לזמן שהרי נחשב כגדול במילי דרבנן אבל אם הזימון דאורייתא אינו יכול לזמן.

האם בני ספרד המברכים על מצות מזונות יכולים להצטרף לזימון?

באחת הישיבות בב"ב אכלו ביום פסח שני שלושה בחורים יחדיו מצות כנהוג, אך חילוק היה ביניהם, דשנים מהם היו מבני ספרד הנוהגים בכל השנה לברך על המצות 'מזונות' (חוץ מפסח שזהו הלחם היחיד), והשלישי

הסעודה הסתפק הבחור האשכנזי האם מחוייב הוא בזימון שהרי למנהגו זהו לחם גמור, או שנימא דכיון שלמנהגם אי"ז לחם אין יכולים הם להצטרף לזימון.

ונראה דפשוט שלא שייך כאן זימון, כיון שזימון שייך רק בשלושה שקבעו לעשות סעודה, דקביעות הסעודה מצרפם לזימון, וכאן כיון שלמנהג הספרדים מברכים על המצות 'מזונות', אין הם קובעים עליהם סעודה במחשבתם, אלא אוכלין את המצות כתוספת ומיתוק כשאר מזונות, ואין מצטרפים אליו לזימון. (הערת העורך: כל זה בדווקא כששנים הם המברכים מזונות ורק אחד המוציא כי להיפך, ודאי דמצטרפין דאף כזית מיני דגן מהני לצירוף בכה"ג.)

המשד "למעשה" מדף מג'

ד. י"א דאין חיוב ללכת ולחפש אילנות מלבליים כדי לברך, דהרי הוא כשאר ברכות הראיה דאין דין לילך ולראות (הגר"ח קנייבסקי שליט"א בשם מרן החזו"א זצ"ל), וי"א דאין הברכה על ההתחדשות אצל הרואה אלא על התחדשות בלבד האילנות וכאשר יודע על התחדשות האילנות מחוייב בברכה, וכמו בברכת הלבנה שיי"א שאף סומא חייב בכך שהחיוב הוא על התחדשות הלבנה (הגר"א"ל שטיינמן זצ"ל), ולכן מי שטעה וברך ברכת אילנות על אילני סרק לא יחזור ויברך (שו"ת שבט הלוי ח"ו סי' נ"ג אות ד').

ה. ראוי להדר לברך על שני אילנות מלבליין, אבל אם אין מצוי שני אילנות מברכין על אילן אחד (כף החיים סי' רכ"ו), ואין לברך עד שיראה את הפרחים המלבליים בעצמם (א"א מבוטאטש ריש סי' רכ"ו), ואולם בדיעבד אינו מעכב (עי' שבה"ל שם).

ו. הרואה אילנות בלילה לאור פנס יכול לברך עליהם כמו ביום (שו"ת ציץ אליעזר ח"י"ב), וכן הרואה אילנות דרך חלון הרכב רשאי לברך ואין הזכוכית נחשבת להפסק (שו"ת אור לציון ח"ג פ"ו אות א').

ז. מי שיש לו יארצייט בימים אלו טוב שיברך ברכת אילנות ביום היא"צ (משום דע"פ הזוה"ק יש קשר בין הנשמה לברכה זו, ויתעצם מאד בכוונתו בברכה שהיא לתיקון הנשמות המתגלגלות בעצי השדה ובעשבים ויבקש עליהם רחמים).

ח. הנזהר בברכה זו ומברכה במתינות ובכוונת הלב עליו הכתוב אומר "ראה ריח בני כריח שדה אשר ברכו ה'" (עי' א"ר סי' רכ"ו סק"א), וברכה זו היא סגולה מיוחדת ליראת שמים שעל ידה יתעורר ויתבונן בנפלאותיו יתברך (מרן הסטייפלר זצ"ל).

האם מלבין חבירו ברבים ביהרג ואל יעבור?

נח לו לאדם שיפיל עצמו לתוך כבשן האש. בתוס' סוטה (י' ע"ב) כתבו דהטעם שלא מנו את המלבין פני חבירו ברבים בין אותם עבירות שיהרג ואל יעבור הוא משום שעבירת הלבנת פנים אינה מפורשת בתורה, ומשמע שעבירה זו ביהרג ואל יעבור, וכן מבואר בשערי תשובה לרבינו יונה (שער ג' אות קל"ט) דהלבנת פנים היא אבק רציחה כי פניו יחווירו ונס מראה האודם, והשנית כי צער ההלבנה מר ממות וכמו שאמרו כי יהרג ולא ירצח דומה למה שאמרו שיפיל עצמו לכבשן האש, ואולם לשון חז"ל **נח לו לאדם** משמע דאין בזה חיוב ליהרג, וכן דקדק המאירי שכתב לעולם יזהר אדם שלא להלבין פני חבירו ברבים דרך הערה אמרו נח לו לאדם, ואולם נראה שאף לדעת תוס' ורבינו יונה רשאי להלבין פני חבירו כדי שלא יהרגוהו שלא אמרו אלא נח לו לאדם ולא על חשבון חיים (אבני צדק).

באיסור הליכה בקומה זקופה

נאמרו בת"ח וכו' ואל יהלך בקומה זקופה דאמר מר. משמע שהוא דין דוקא בת"ח, והנה בקידושין (ל"א א') אמר רבי יהושע בן לוי אסור לאדם שיהלך ארבע אמות בקומה זקופה. שנא' מלא כל הארץ כבודו. ופרש"י שכיון שמלא כל הארץ כבודו הזוקף קומתו נראה כדוחק. והר"ן שם כתב שהוא כדי שיראה שיש לו אדון על גביו. והר"ף (פ"ו אות מ') כאן הביא דבר זה בת"ח. ואילו הר"ף (סוף פ"ק) והרא"ש (סי' מ"ו) בקידושין כתבו דין זה בכל אדם.

אך באמת הר"ף והרא"ש לא גרסי כאן לדאמר מר אסור להלך ד"א בקומה זקופה, וכמו שהעיר בהגהות הגר"א כאן, ולפ"ז יש מקום ליישב שבכל אדם לא מיתסר לילך בקומה זקופה אלא ד"א, ואילו בת"ח אסור בכלל.

והרמב"ם בפ"ה מדעות ה"ח הביא את דין זה בת"ח, שכי' לא ילך תלמיד חכם בקומה זקופה, והפמ"ג באו"ח תמה על דבריו, וכתב ואפשר דלכל אדם ד' אמות, ות"ח אף בפחות מד"א, אלא שסיים והא מנלך, והעלה שיש לתלות זאת בבי הטעמים לאיסור הליכה בקומה זקופה שאם הטעם הוא כרש"י שנראה כדוחק אף פחות מד"א אסור, ולהר"ן שמראה כאילו אין לו אדון עליו י"ל שדוקא ד"א אסור.

לשמיעת תשובות לשאלות לחידוד וכן תגובות נוספות לדפי יהודי של ש"ס
בטל': 077-9710320 שלוחה חמש, תשע ארבע. | למענה על שאלות הסיכום
בשלוחה חמש, תשע, שתים. | פרטים על התוכנית ומידע כללי בשלוחה 6

נר ד' נשמת אדם

הלימוד היום יוקדש לעילוי נשמות:

טל': 0722-146676 | מוקד 24 שעות כוכבית זכות 6527*

יהודי של ש"ס

דף העשרה לשיעורי
הדף היומי שע"י

איחוד שיעורי התורה בישראל

לקבלת הגיליון במייל torat.israel4@gmail.com

מ"ו ע"א

סכנום עצמי

נערך ע"י הרה"ג הרב נחמן שלישיא, הארות והערות יתקבלו בברכה בסיוע: C7873908@gmail.com

1) מדוע רבי אבהו עשה סעודה לחכמים ?

- א. הצליחו לסיים מסכת.
- ב. קיבל על עצמו, אם רבי זירא יבריא.
- ג. סעודת הודיה על נס שנעשה לו.

2) את מי כדאי לכבד בזימון ?

- א. בעל הבית.
- ב. כהן.
- ג. אורח.

3) הפרסיים בסעודה השתמשו בשפת הסימנים ע"י אצבעות הידיים ולא בדיבור פה.

- א. נכון.
- ב. לא נכון.

חידודא

השאלות במסדור זה הינן רשות

מה נוסח 'ברכת האורח' ?

למעשה

הגאון רבי סודיכי בונים זילברברג שלישיא - רב שכון חי' ביב לתנכות ולהערות בכתובת טייל: 5740398@GMAIL.COM

שיאמר נשמת, וכך מורה הגר"ח קנייבסקי שליט"א לשואלים דעצה זו מועילה לצאת מצרה, ובסוגיא מבואר דעדיף ברבים, ונראה דנשמת ברבים עדיף מסעודה. (פשט ועיון).

ברכת האורח בברכת המזון

אורח מברך כדי שיברך לבעל הבית. והרמב"ם (פ"ב מברכות ה"ז) כתב ברכה רביעית צריך להזכיר בה שלש מלכויות, וכשמברך האורח אצל בעה"ב מוסיף בה ברכה לבעה"ב. כיצד

סגולה להתרפא שיבטיח שיעשה סעודה לרבנן.

עבידנא יומא טבא לרבנן. מכאן שסגולה לחולה שיתרפא כשנודבים שאם יעזור הקב"ה ויבריא יעשה סעודה גדולה לרבנן והיא כעין סעודת הודאה.

ונראה דעיקר מעלת אמירת נשמת היינו לאומרו ברבים ועדיף מסעודה מובא בספרים דאם יש ליהודי צרה יקבל על עצמו אם יעזרנו הקב"ה

עשה נא טובה נצחית לנשמת יקירך! הנצח את שמו בדף שבו לומדים מאות שיעורי תורה ואלפי יהודים הלומדים לאורו בטל' 6527*

הרחמן שממשיך אחר ברכת בעה"ב מצורפים לברכת הטוב והמטיב, אבל יש להקדים ברכת האורח להרחמן, שאם לא כן אפשר דאין הרחמן מצטרף.

בעל הפת או בעל המקום

הוראת מו"ר הגראי"ל שטיינמן זצ"ל דברכת האורח היינו לברך את בעל הפת אע"פ שאינו בעל המקום, אבל לבעל המקום שאינו בעל הפת אין צריך לברך, ועוד שצריך לברך ברכת האורח גם אם בעל הפת לא אכל עמהם בסעודה (ימלא פי תהלתך עיונים בתפילה עמי שכ"ה)

בחורים בישיבה

בחורים האוכלים בישיבה אי"צ לומר ברכת האורח, כי אינם אורחים אלא הם כבני הבית בישיבה. (מו"ר הגראי"ל שטיינמן זצ"ל).

מברכו, אומר יה"ר שלא יבוש בעה"ב ולא יכלם בעה"ב, ויש לו רשות להוסיף בברכת בעה"ב ולהאריך בה, עכ"ל. ומרן הגרי"ז (מובא בכתבים עמ"ס סוטה ס"י י"ח אות ג') דקדק מלשון הרמב"ם, שכתב על ברכה רביעית מוסיף בה, משמע שזה חלק מגוף הברכה הרביעית, ושלכן אין להמתין עד שמגיע בהרחמן שיברך בעה"ב, אלא מיד כשמסיים אל יחסרנו יש להוסיף יהי רצון. ולפי"ז אין לענות אמן אחר אל יחסרנו כמו שנודע בשם הגר"א, ששם סיום הברכה של הטוב והמטיב (וכ"כ ח"א מ"ז א' וערוה"ש קפ"ט ז') **וכשהאורח מברך סמוך לאל יחסרנו, אין לענות אמן עד סוף ברכת האורח.** והגרא"ז זצ"ל באבן האזל (פ"ב הי"ז) דקדק ג"כ ברמב"ם שברכת האורח מברכה הרביעית, ודקדק עוד ממש"כ הרמב"ם, ויש לו להוסיף בברכת בעה"ב ולהאריך בה, שלפי"ז כל

לשמיעת תשובות לשאלות לחידוד וכן תגובות נוספות לדפי יהודי של ש"ס בטל': 077-9710320 שלוחה חמש, תשע ארבע. | למענה על שאלות הסיכום בשלוחה חמש, תשע, שתיים. | פרטים על התוכנית ומידע כללי בשלוחה 6

נר ד' נשמת אדם

הלימוד היום יוקדש לעילוי נשמת:

טל': 0722-146676 | מוקד 24 שעות כוכבית זכות 6527*

דף העשרה לשיעורי

הדף היומי שע"י

יהודי של ש"ס

מצדיקי
הרבים

איחוד שיעורי התורה בישראל

לקבלת הגיליון במייל torat.israel4@gmail.com

מ"ז ע"א

סכנום עצמי

נערך ע"י הרה"ג הרב נריה כהן שליט"א, הארות והערות יתקבלו בברכה במייל: C7873908@gmail.com

1) מהי 'אמן יתומה' ?

א. יתום העונה.

ב. העונה אינו יודע על מה ברכו.

ג. עונה על ברכת יתום.

2) מהו 'שם כבוד' המקביל ל'רבי' או 'נשיא' ?

א. חביבי.

ב. כבודו.

ג. אבא.

3) מהו 'אסימון' ?

א. חתיכת מתכת כסף שלא טבעו אותה בצורת מטבע.

ב. מטבע עם חור באמצע.

ג. אמצעי להתקשרות בטלפון ציבורי.

חידודא

השאלות בסדר זה הינן רשות

במניינים ענקיים, במה כדאי להתאמץ יותר ?

למעשה

הגאון רבי מרדכי בונים זילברברג שליט"א - רב שכון חי'ב לתגובות ולהערות בכתובת מייל: 5740398@GMAIL.COM

שתכלה האמן מפי המברכים כולם, וע"כ דהויא לטובת העונים וכמבואר. ובתשובות והנהגות (חי"ג סימן נא) כתב הנה הדין בכל ברכה שבעניית השומע "אמן", מתכוין המברך לצאת באמן שעונים כמבואר ברמ"א סי' קס"ז סעיף ב', שבזה נעשית עצם הברכה חשובה גם למברך, וע"ש

אמן היא לתועלת העונים

מפי רוב העונים. באחרונים העלו לדון האם האמן מחשיבה את ברכת המברך או היא לתועלת העונה, דאם היא לתועלת העונה א"ש דאין המברך צריך לחכות יותר מעד רוב העונים, אבל אם היה לטובת המברך דברכתו תהא חשובה יותר אמאי לא ימתין עד

עשה נא טובה נצחית לנשמת יקירך! הנצח את שמו בדף שבו לומדים מאות שיעורי תורה ואלפי יהודים הלומדים לאורו בטל' 6527*

טל': 0722-146676 | נזקד 24 שעות כוכבית זכות 6527*

בביאור הלכה שתמה על מקור דין זה. ואמנם בבגדי ישע ס"י תנ"ב סק"ד, כתב שכשעושה ברכה יעמיד אצלו אדם שיענה אמן, כי אין הברכה בשלימות אם אין עונה אמן כדפי' על פסוק "והוא באחד ומי ישיבנה", ועי' בזה"ק ס"פ וילך שעיקר הברכה תלויה בעניית האמן.

מ"ז ע"ב

עד שימול ויטבול.

רמב"ם: גמר שמל ולא טבל, או טבל ולא מל, אינו גר עד שימול ויטבול, וצריך לטבול בפני שלשה. והואיל והדבר צריך בית דין, אין מטבילין אותו בשבת ולא ביום טוב ולא בלילה, ואם הטבילוהו הרי זה גר:

מי הוא הנולד מבת ישראל, ודינו

כנכרי שצריך לעבור גיור

הרב מטשיבין בשו"ת דובב מישרים ח"א ס"ז מחדש דגר שמל ולא טבל אף

שנחשב כנכרי מ"מ נחשב בר הויה וכמוש"כ הרשב"א ביבמות דע"א שגר שמל לשם יהדות אעפ"י שלא נגמר הגירות מ"מ כבר נכנס קצת בדת יהודית, וכיון שחשוב בר הויה ממילא בנו מתייחס אחריו וא"כ נמצא חידוש גדול לדינא שאף שגוי הבא על בת ישראל הוולד כשר אבל גוי שמל ולא טבל הבא על בת ישראל הוולד גוי וצריך גירות.

גמ' אחרים אומרים אפילו קרא ושנה ולא שימש ת"ח הרי זה ע"ה. כתב החזו"א בשביעית (סימן י" סק"ז), ואולי הוא בזמנינו ג"כ על אותם שמשנתם סדורה להן בקופיא ואינם יודעים לעיין ולהבין, ומתגאין נגד רבותינו היודעים התורה באמת, ואינם שומעים להם, ואינם נכנעים להם. ועיין ברש"י באבות פ"ו בשימוש חכמים, שכתב שדוחק ונכנס בכל מקום לשמוע דבריהם ולשמשן.

לשמיעת תשובות לשאלות לחידוד וכן תגובות נוספות לדפי יהודי של ש"ס בטל': 077-9710320 שלוחה חמש, תשע ארבע. | למענה על שאלות הסיכום בשלוחה חמש, תשע, שתים. | פרטים על התוכנית ומידע כללי בשלוחה 6

נר ד' נשמת אדם

הלימוד היום יוקדש לעילוי נשמות:

טל': 0722-146676 | מוקד 24 שעות כוכבית זכות 6527*

יהודי של ש"ס

דף העשרה לשיעורי
הדף היוזמי שע"י

מצדיקי
הרבים

איחוד שיעורי התורה בישראל

לקבלת הגיליון במייל torat.israel4@gmail.com

מ"ח

סכנום עצמי

נערך ע"י הרה"ג הרב נריה כהן שליט"א, הארות והערות יתקבלו בברכה במייל: C7873808@gmail.com

1) איזה מלך הרג את כל חכמי ישראל ?

א. נבוכדנצר.

ב. הורדוס.

ג. ינאי.

2) לאחר אכילת מן במדבר, מה בירכו ?

א. כל אחד לפי מה שבחר להרגיש בטעם.

ב. ברכת המזון.

ג. כלום.

3) בברכה שניה שבברכת המזון, איזה שבח מעכב ?

א. ארץ חמדה טובה ורחבה.

ב. תורתך שלימדתנו.

ג. אכילת מזון.

חידודא

השאלות במדור זה הינן רשות

מתי נכרתה הברית בין הקב"ה לישראל על נתינת התורה ?

למעשה

הגאון רבי מרדכי בונים זילברברג שליט"א - רב שכון ה' ביב לתנובות ולהערות בכתובת טייל: 5740388@GMAIL.COM

הנני ממטיר לכם לחם מן השמים שפיר מחייב בברכה. ויתבאר להלן.

והקשה החזו"א (או"ח כ"ח ד') דהרי מבואר בגמ' ביומא (עה:) שהמן היה נבלע באיברים והיינו שלא היה בו עיכול כלל, וא"כ כיצד שייך ברכת הזן במן והרי ל"ש לברך ברכת המזון לאחר שיעור עיכול.

ויש לתמוה מנ"ל להחזו"א שבמן לא היה עיכול כלל, הא שפיר י"ל שהיה בו עיכול אלא שבסופו של דבר היה נבלע כולו

מ"ח ע"ב

משה תיקן להם לישראל ברכת הזן בשעה שירד להם מן. וצריך ביאור הרי מן אינו ממיני דגן ואף אין גידולו מן הארץ וא"כ מ"ט לברך עליו ברכת הזן, ויתכן דבאמת ברכת המזון לא תלוי במיני דגן דוקא, אלא בשם לחם וכדיליף לה רבנן (מד.) מקרא דאשר לא במסכנות תאכל בה לחם, ואלא דבסתם אין שם לחם אלא על הבא מה' מיני דגן אבל מן שהתורה קורא לו לחם כדכתיב (שמות ט"ז)

עשה נא טובה נצחית לנשמת יקירך! הנצח את שמו בדף שבו לומדים מאות שיעורי תורה ואלפי יהודים הלומדים לאורו בטל' 6527*

טל': 0722-146676 | צוקד 24 שעות כוכבית זכות 6527*

באיברים בלי פסולת, ולכן היה שייד לברך עליו.

ומו"ח הגר"י פרידמן זצ"ל (מובא בקו' פרי יעקב עמ' מב') הביא ראיה כהבנת החזו"א מרש"י על ספר יונה (מובא רק בהוצאת הר"ש ברעודא זצ"ל), שכתב על הפסוק "וימן ה' דג ליונה" דוימן הוא מלשון מן, דהקב"ה הזמין לדג לאכול "מן" שהוא מזון הנבלע באיברים כדי שלא יעכל המזון יחד עם יונה,

האם השביעה מחייבת ברכת המזון או האכילה?

דבר נוסף רואים מהחזו"א דהשביעה עצמה אינה סיבה לברהמ"ז, דהרי אף שלא היה במן עיכול ודאי היו שבעים מאכילתו, ובכ"ז הק' החזו"א כיצד שייד לברך ע"ז ברכהמ"ז, אלא מוכח דס"ל דמעשה האכילה הוא המחייב בברהמ"ז, ונפק"מ גבי קטן שאכל ואח"כ גדל תוך שיעור זמן שביעה אם מחויב מדאורייתא לברך (וכבר נסתפק בזה הגרע"א בהגהותיו לשו"ע או"ח סי' קפ"ו ס"ב).

מהותו של המן

בעצם מהותו של המן חקר הגר"ח קניבסקי שליט"א (טעמא דקרא) האם תכונות המן היו שוות ורק טעמו השתנה לפי רצונות האנשים, או שהמחשבה היתה משפיעה אף על תכונות המן, ולדוגמא אם אדם היה רוצה לחם המן היה נהפך ללחם באופן גמור, וכן בכל המאכלים. והוכיח מהספרי (המובא ברש"י בפרשת בהעלותך) שכתב דהמן היה משתנה לכל הטעמים, חוץ מה' מינים הקישואין והאבטיחים כיון שהם קשין למיניקות, ומוכח דאף תכונות המן היו משתנות, דדחוק מאוד לומר שרק טעם קישואין מזיק למיניקות בלי שהתכונות עצמן ישתנו.

ולפ"ז כתב לתרץ קושית החזו"א הנ"ל, דכיון שאם חשב על לחם נהפך המן ללחם גמור,

ודאי שאף עיכול היה בו ככל לחם ולכן יכלו לברך עליו ברהמ"ז.

ולפ"ז אף אין ראיה מרש"י ביונה הנ"ל, דשם אכל הדג מן רגיל ללא מחשבת אדם, ומן כזה היה נבלע באיברים מיד אף ללא עיכול, ומה שכתבה הגמ' ביומא דמשה תיקן ברכת הזן על המן היינו במן שחשב עליו ללחם ונהפך ללחם ממש הדורש עיכול, ושו"ר שכבר קדמו במהר"י ענגיל בגליוני השי"ס שם, ותלה זאת במחלוקת ביומא שם אם טעמו לבד נהפך או טעמו וממשו.

האם היה שייד לצאת ידי חובת מצה במן?

אך יש לדון בדבריהם דאף אם ברכו ברכת הזן על מן שטעמו בו טעם לחם, מ"מ צ"ע איך ברכו על זה ברהמ"ז הלא אינו לחם מחמשת מיני דגן, וכבר כתב הריטב"א בקידושין (ל"ח ד"ה אלמא) והאבן עזרא (שמות יב כה) שלא היה שייד לצאת ידי"ח מצה במן כיון שאינו מחמשת מיני דגן, וכן כתבו התוס' במנחות (מה: ד"ה קרבן) שהטעם שלא היו מקריבים שתי הלחם במדבר משום שלא היה לחם רק מן. ועל כן נראה שברהמ"ז אינו חיוב על לחם דוקא אלא על האוכל המזין, וכיון שבמדבר האוכל המזין היה מן ברכו עליו ברהמ"ז, ושונה ממצות אכילת מצה ושתי הלחם דצריך דוקא לחם מחמת המצוה, ורק לאחר תקופת המדבר שהלחם הוא האוכל העיקרי, אף לברהמ"ז צריך דוקא לחם מחמשת מינים, ודוגמא לדבר מה שאמר מרן החזו"א זצ"ל שאדם חולה שאוכל רק ירקות יכול לעשות קידוש ונחשב קידוש במקום סעודה דזהו הסעודה שלו, וא"כ בירכו ברכת הזן על כל מן אף שלא היה בו טעם פת ונבלע באיברים בלא עיכול, וראיית החזו"א עומדת וקיימת.

לשמיטת תשובות לשאלות לחידוד וכן תגובות נוספות לדפי יהודי של ש"ס בטל': 077-9710320 שלוחה חמש, תשע ארבע. | למענה על שאלות הסיכום בשלוחה חמש, תשע, שתים. | פרטים על התוכנית ומידע כללי בשלוחה 6

נר ד' נשמת אדם

הלימוד היום יוקדש לעילוי נשמות:

טל': 0722-146676 | מוקד 24 שעות כוכבית זכות *6527